

« نوروز، وجه مشترک مردمی است که در جغرافیای فرهنگی ایران زندگی می کنند ولی زمینه های اجتماعی پیدایش نوروز در ایران چگونه بوده است؟ آیا گذشته از ایران، در دیگر کشورها برگزاری جشن ها و آیین های را در آغاز فصل بهار سراغ داریم؟

- انسان از همان ابتدای حیات که از راه شکار و گردآوری خوراک روزگار می گذراند، متوجه بارگشت و تکرار برخی از رویدادهای طبیعی از جمله تکرار فصل ها شد. نخستین محاسبه فصل ها در همه جگه ها با گردش ماه، که تعیین آن آسان تر دیده می شد، صورت می گرفت. سال نزد ایرانیان همواره چهار فصل بوده است، زمایی شامل دو فصل، زمستان دامه ماهه و تابستان دو ماهه بوده و زمانی دیگر تابستان هفت ماه (از آبان تا فروردین) تا آبان و زمستان پنج ماه (از آبان تا فروردین) بوده و سرانجام از زمانی نسبتاً کمین به چهار فصل سه ماهه تقسیم گردیده است.

محاسبه آغاز سال، در میان قوم ها و گروه های کهن، از دوران کشاورزی، همراه با مرهله ای از کشت و برداشت بوده و بدین جهت است که آغاز سال نو در بیشتر کشورها و آیین ها در نخستین روزهای پاییز، زمستان و بهار است. در ادبیات فارسی، جشن نوروز را ماندگارترین آیین ها، رسم ها و فرهنگ ها و تمدن ها به نخستین پادشاهان نسبت می دهند. شاعران و نویسندگان قرن چهارم هجری، چون فردوسی، منوچهری، عنصری، بیرونی، طبری، مسعودی، مسکویه، گردیزی و بسیاری دیگر، که منبع تاریخی و اسطوره ای آنان می گمان ادبیات پیش از اسلام بوده، نوروز و برگزاری جشن نوروز را از زمان پادشاهی جمشید می دانند.

محمدبن جریر طبری نوروز را سرآغاز دادگری جمشید دانسته که در آن روز به مظلومی رسیدگی کند و دادگری خود را به نمایش بگذارد. ابوریحان بیرونی پرواز کردن جمشید را آغاز نوروز می داند که در آن روز، گردونه ای ساخته و سواری بر آن شده تا جن و شیاطین را در هوا حمل کند. به نوشته گردیزی، جمشید جشن نوروز را به شرکانه این که خداوند گرما، سرما، بیماری و مرگ را از مردمان گرفت، برگزارد کرد و سرانجام پیام می رسد که جمشید به مناسبت باز آمدن خورشید به برج حمل، نوروز را جشن گرفت. روزگار جمشید با عصر جسمینیدیان یا هزاره جمشید، دوران رونق صنایع و سازمان های اجتماعی است و از این رو فرهنگ و تمدن گذشته از سیر دادی، در سفر منوی قوم قرم می گیرد، پس پدیده های مادی و معنوی سازمان های اجتماعی، سبب برخورد های تکرری و جسمی می شده که تمام پیشرفت های زندگی را بدین همین برزخده است.

گذشته از ایران، در آسیای صغیر، یونان، و برگزاری جشن ها و آیین های را در آغاز بهار سراغ داریم. « اسطوره یا پانگرا نمادهای قومی هستند که بیشتر در جامعه سنتی شکل می گیرند، یعنی حوادثی در جامعه رخ می دهد که هاله های قومی، نمادین و توضیحی دور آن حاده نه تاریخی را می گیرند و بعد از هزاره های ممکن است تبدیل به اسطوره شود. حال سوال من این است که اسطوره ها در نوروز که از دیرباز یک جشن ملی فرهنگی است، نقش ایفا می کنند؟

جشن سه هزار ساله نوروز، پیام های مهمی دارد

نوبت بیداری و رهایی

(بخش اول) گفت و گویا افسر افشار نادری جامعه شناس فریال طهماسبی

فارسی دری برگشت و همدوش این کارهای فرهنگی، جشن های نوروز، مهرگان و سده و دیگر جشن های دوباره با شکوه و زیبایی به زندگی مردم بر گردانده و برگزار گردید. در روزگار غروبانیان نیز شاعران، سخنرسانان، وزیران و دبیران خرمند و آگاه از رسوم زندگی ساز و شادای پیش کهن حفاظت کرده و در نگهبانی شاهنامه و رواج زبان فارسی دری همت گماشتند. چنانچه می بینیم تا به امروز ایرانیان توسته اند از این رسوم پاسداری کنند و خوشحالتانه این اواخر جشن سده و مهرگان نیز از جمله اعیان ملی محسوب گردیده و باید امید داشته باشیم این جشن های سنتی و آیین ها روز به روز باشکوه بیشتر برگزار گردد و مطمئن باشیم حفظ پیوند ما با گذشته تنها از طریق برگزاری این آیین است. بر گزاشت و برگزاری نوروز به ویژه در نزد شیعیان و به امر روز ادامه داشته و سفره هفت سین، بدون قران و تحویل سال بدون گفتن یا محول الحول و الاحوال، حول لانا الی احسن الحال، نیست. « آیین های نمادی نوروز از ایران باستان تا به امروز چگونه بوده است؟ اغلب روایات می شود ایرانیان باستان را به هفت سین، یا هفت شین نوروز یا جشن می گرفتند. صورت این روایات چگونه است؟ رسم ها و آیین های نوروزی که از روزگاران کهن برگزاری آنها از نسلی به نسل بعد به ارث رسیده، به ناگزیر با دگرگونی شیوه های زندگی، تکنولوژی های سنتی و ماشینی، سازمان های اداری، آفرین ها و وسایل ارتباط جمعی جدید، بدون آنکه هویت خود را از دست بدهند، تحول یافته است. از آداب و رسوم کهن قبل از نوروز، باستانی از پنجه (خمسه مسترقه یعنی نزدیده) میر نوروزی، چهارشنبه سوری، پنجشنبه آخر سال، خانه تکلی، کاشتن سبزه، هفت سین، لباس نو، حاجی فیروز، خوراک های مخصوص نوروز و آنگاه عیددیدن، عیدی، کارت تبریک عید و بالاخره سیزده بدر و باورهای عامیانه را نام برد. در روزگار ساسانیان، چین به ایران آورده می شد و یکی از کالاهای ارزشمند و بازرگانی چین و ایران، همین ظرف های بود که بعدها به نام گشوری که از آن آمده بود نامگذاری شد و به نام «چینی» و به گویش دیگر به صورت سینی و به زبان عربی «چینی» در ایران رواج یافت. چینی یا سینی منسوب به چین است. البته ابتدا هفت سین، امروز به صورت هفت چین بوده و در این های نوروزی برای جشن سوره نوروزی از همین ظرف های منقش بسیار نفیس که از چین آورده شده بود و نوع مرغی آن هنوز در ایران پهای زیادی دارد، بهره می گرفتند و این ظرف ها را بر تنل و قند و شکر و شربتی می کردند که بعدها به صورت هفت سین درآمد. اما نسخه مسلم است این که «هفت سین» مخصوص مسلمانان است و بین زرتشتیان بر سوس نیست. آنان می گویند بهترین داده های اهری را سر سفره عید حاضر نمایند و به زعم بعضی از محققین در زمان قدیم سر سفره هفت سین، هفت شین داشته اند. تعبیرات هر چه که باشد قریب مسلم این است که عدد هفت در بین ایرانیان عدد مقدسی به شمار می رفت، کلماتی مانند هفت شین، هفت لیت، هفت بوخت و هفت تا از این قبیل کلمات نماینده عظمت و تقدیس این عددند، چه در بین ایرانیان باستان و چه در بین ایرانیان امروز.

آماده می کردند. نوروز نیکبختی از همین جشنها و در واقع بزرگترین عید ایرانیان به شمار می آید. نوروز شروع فصل گل و ریحان و سرسبزی باغ و باستان است. در این ایام شدت و دمن سبز و خرم است و یاد بهاری درختان مرده را زنده می کند و ناسی نو می بویاند و در حقیقت جشن نوروز، جشن طبیعت است. این جشن از بونه آرایش و رسفید میرون آمده، زیرا نه غلبه اسکندر مقدونی، نه ناخت و تاز اعراب بدوی و نه کشت و کشتار جنگیز میوم و نوروز تاتار، ایران باستان که از زمانهای بسیار دور برای ما به یادگار مانده جشن سده است که جشن پیدایش آتش است. در خون ایرانی در گرایش می خورند، از هر مذهب و فرقه ای چه باشد، نوروز را جشن ملی خود می دانند.

«عده ای از مردم بر این باورند که نوروز از زمان دینان زرتشت در ایران جاافتاده است. بدین معنا که جایگاه مذهبی نوروز به آغاز دینان زرتشت بر می گردد و از آن زمان است که ایرانیان نوروز را جشن می گیرند؟ - نوروز عید ایرانیان قدیم است و اصلاً رنگ مذهبی نداشته و هیچگاه هم متواتر استند از آن بهره برداری

سیاسی کنند. دینان زرتشت تنها آن تأکید کرد. ایرانیان باستان برای اینکه در کار زردون غم و غصه از روح و جان خود کامیاب شوند، جشنهایی در درازی سال ترتیب داده بودند. یکی از این جشنهای ماهیانه که امروز نیز هنوز مراسم آن توسط زرتشتیان ایران متداول است و از جمله جشنهای ملی در سال های اخیر شناخته شده جشن مهرگان است. این جشن و جشن نوروز از پراهمیت ترین جشنهایی بودند که در برگزاری و بزرگداشت آنها وقت بیشتر مدول می داشتند. یکی دیگر از جشنهای بزرگ ایران باستان که از زمانهای بسیار دور برای ما به یادگار مانده جشن سده است که جشن پیدایش آتش است. در خون ایرانی در گرایش می خورند، از هر مذهب و فرقه ای چه باشد، نوروز را جشن ملی خود می دانند.

در ایران از ظهور لیث و فرما روایی سامانیان آیین های ایرانی از نوروز زنده شدند و فرهنگستان پدید آوردند. فردوسی کاخی از نظم برپا کرد که از باد و باران گزند نیابد، ورودگی، بوی جوی مولیان آیدهمی، را سرود. دربار سامانیان، روزگار سامانیان را پیش دیدگان آورد. گوئی بارگاه خسروپرویز دوباره رونق یافت و تکبسا، بارید، رامتین، سرکش و بامشاد سر از خاک بر آوردند و سرود و نغمه و ترانه ساز کردند.

تاریخ طبری، تفسیر طبری، کلبه و دمنه و دهه کتاب دیگر که از بزهلی به عربی برگشته بود، دوباره به زبان

Advertisement for Seb Clump Pressure Cooker. The main image shows a silver pressure cooker with a black lid. Text includes 'Seb Clump Pressure Cooker', 'دیگ زودپز کلمپ', and 'SEB'. Below the main image are three circular icons showing different parts of the cooker: the lid, the inner pot, and the pressure release valve. A list of features is provided in Persian, including 'سیستم ایمنی در هنگام فشار بیش از حد' and 'سوپاپ خنجر'. At the bottom, there is a phone number '۶۷۰۱۱۳۵' and a website 'www.seb.com'. The Seb logo is prominently displayed in the center.

Advertisement for Parsi products. The top section features a blue digital watch with a display showing '7:57' and 'PARSI HERO'. Below it are two calculators: a blue one labeled 'FA-2000' and a silver one labeled 'CK-2000'. A black digital watch is also shown. The bottom section features a large blue calculator labeled 'PARSI' with a display showing '1234567890'. Text includes 'بهترین هدیه' and 'بهترین تبلیغات'. At the bottom, there is a large blue banner with the text 'پارس حساب اندیشه درست یک انتخاب' and a phone number '۶۷۰۱۱۳۵-۶۷۷۶۷۴'. The Parsi logo is visible in the bottom right corner.